

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an : 2 Dolars

Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«Idjtihad» Constantinople

Téléph : 20865

xxviième ANNÉE

1 Février 1932

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca
İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 338

ABONNEMAN

Seneliği (24 Nusha) Türkiye

için: 2 1,2, Â'lâ kâğıdı

5 liradır

ADRES

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi yedinci sene

1 Şubat 1932

ustadın feyyaz zekasından uzun bahs etmek - dedir. Büyük hakîmin ölümünün en az in'ikâs yaptığı yer Türkiyedir . Yevmî arkadaşlar telgrafagence lerinin verdiği ölüm haberini neşr etdiler. **Cumhuriyyet** gazetesi Abdullah Djevdet ve Celal Nuri Beyleri ta'ziye etmeli diyerek bir az mezahî bir eda ile bu ölümü mühimsemez göründü . **Son Posta** kendisine verilen uzunca bir mutala'ayı neşr etdi. **Re - simli Şark** mecmu'ası kânunı sani 1932 nushasında ustada, içinde ölüm döşeğinde alınmış bir resim de bulunan uzun bir mekale tahsis etdi. **Uyanış** mecmu'ası da 7 kânunı sani 1932 tarihli nushasının üç sahifesini bu büyük ölünün ölmez eserlerini saymaya ve az çok anlatmaya hasr etdi. 11 kânunı sani 1932 tarihli **Vakit** gazetesi **Fikir hayatı** 'un - vanli sütununda 'aynen istinsah etdigimiz şu satırları yazdı :

Aptullah Cevdet Bey ve Gustave Le Bon

Aptullah Cevdet Bey Gustave Le Bon un vefatı münasebetiyle İctihat mecmuasında bir mersiye makalesi yazdı: Doktor, bu makale -

sinde büyük mütefekkir hakkında diyor ki : « Gustave Le Bon bir dahidir, fakat mütebellir, sâbit, ve tek şekilli bir dâhi değil, mütehavvil ve müteaddit şekilli (Polymorphe) bir dâhidir. Su dan çıkınca ölen bir balık değil, kara - da da yaşayan ve her muhit içinde meyva veren bir hayat oldu . »

Aptullah Cevdet Bey in Gustave Le Bon karşısındaki hayranlığı derecesini göstermek için yalnız bu hükmünü görmek kâfi gelir . Bazıları Doktorun bu hayranlığını onun için bir noksan olarak telâkki ediyorlar . Hâlbuki hakikat hiç de öyle değildir . Yer yüzünde kıymetli insan çoktur ; fakat bunlar arasında dâhi olanlar pek nadirdir . Mademki her kıy - metli insan bir dâhi olamıyor ; şu halde her ferdin dâhilerden birini intihap ederek onu anlamakta ve öğrenmekte ve muhitine öğret - mekte ihtisas peyda etmesi , fikir sahasında kendi vazifesini yapması demek değil midir ?

İşte Doktor Aptullah Cevdet Bey de hiç olmazsa bu noktadan kendisine düşen vazifeyi yapmıştır . Bu itibarla Gustave Le Bon a karşı onun hayranlığı bir noksan değil, bir meziyet eseridir

TEKSİRİ NÜFUSUN FA'İDELERİ

1 — Nüfusun çokluğu rekabeti tevliid, istih - salat ve serveti tezyid eder. Filhakika, nüfu - sun kesreti mücadele'i hayatiyyeyi, mücadele'i hayatiyye ise terakki ve tekâmülü intac eder. Bu sayede memleketin ihtiyacatından pek çoğu dahilde i'mal ve tedarik edildiği gibi fazlası da harice ihrac edilir . Neticede memleketin servet ve 'umranı , halkın rifah ve sa'adeti artar .

2 — Nüfusun tekessürü , efrad arasında tevliid ettiği rekabet sayesinde erbabı fen ve san'atın, eshabı 'ilm ve ihtisasın tekessürünü intac eder . Hariceden mütehassıs celb ve istihdamına lüzum kalmaz .

3 — Nüfusun çoğalması 'askerin güzideleş - mesini ve hizmeti mecbure müddetinin tena - kusunu intac eder . Her sene kur'a efradının mikdari mu'ayyen olan ihtiyacdan fazla olur .

Memleketin mudafa'a ve muhafazasına me'mur olan 'askerler , büyük yekûnlar miyanından seçildiği için, ordu , bedenen güçlü ve kuvvetli bulunan ve teşekkülatı kusursuz olan güzide lerden teşekkül eder . Maddeten (Bedenen) mükemmel olan ordu ma'nen (Ruhan) de mükemmel olur .

Kur'a efradının ihtiyacdan fazla bulunması , 'aynı zemanda hidmeti mecbure müddetinin de tenkisini ve hattâ her sene kur'a efradının bir müddet te'cilini intac eder. Bu suretle orduya alınacak efradın 'a'ile ocağından infikâki kısa bir zemana inhisar edeceği gibi neşv ü nümayi tamını bulmak için de vakit kazanmış olur .

4 — Nüfusu çok olan memleketlerde erbabı servet ve yesar artar . Memleketin i'marı ve menabi'i ibtida'iyyenin işledilmesi hususunda

yerli sermaye fa'ik bir mevki' tutar. Haricden fazla miktarda yabancıların gelüb yerleşmesine ve her hususda rekabetde bulunmasına imkân kalmaz. Filhakika, yabancılar en ziyade erazisi geniş, nüfusu az ve serveti medfun bulunan yerleri arar ve böyle yerlere akınerler. Bunun neticesi de, pek aşikâr olarak, esareti iktisadiyyedir. Bina'en'aleyh, nüfusu tekessür eden memleketlerde memleketin öz evlâdi meyanından nüfus nisbetinde bir çok erbabı servet ve teşebbüs yetişeceği için ecnebilerin iktisaden istilâsi ve memleketi esareti iktisadiyye altına almaları tehlikesi kalmaz.

5 — Nüfus çoğaldıkça ihtiyac artar, ihtiyac ise mesa'iyi ve bilnetice i'mar ve refahi tevlid eder. Her tarafda müessesatı nafi'a ve iktisadiyye vücade gelir. Erbabı fen ve san'at çoğalır. Bu münasebetle memleketin serveti mü-

temadiyen artar. Refah ve sa'adeti 'umumiyye vücad bulur .

6 — Nüfusun çoğalması, memleketin derece'i vüs'atına göre, bir haddi mu'ayyene vasıl olunca, mühacereti zaruri kılar. Hicret eden vatandaşlar, gittikleri yerlerde tedricen kesa-fet peyda ederler. Hükûmet bunların gittikleri memleketlerle siyâsî ve iktisadî münasebata girişir. Hicret eden vatandaşlar 'aynı zamanda yabancı memleketlerde memleketi ve milleti temsil ederler ve tanıtırlar. Bundan başka kazançlarının bir çoğunu memlekete gönderir veya getirirler. Bu suretle maddeten ve ma'nen serveti maliyyenin artmasına hizmet ederler. Hattâ diye bilirim ki, mahacirler, memleketi, diplomatlardan ve mekalelerden daha eyi tanıtırlar.

Dr. M. Mazhar

FELSEFE'İ TARİHDEN

TARİHİN YENİ 'AMİLLERİ

Dünyanın İktisadî tekâmülü ve refahın yeni 'unsurları

İşçilerin yevmiyelerini maliyyet fi'atı ta'yin ettiğiinden ve bu keyfiyyet ne işçilerin, ne de patronların iradesine tabi' olmadığından maliyyet fi'atını artırmaksızın yevmiyeleri artırmanın mümkün olup olmayacağı aranılmak istenildi .

Hall olunamaz görünen bu mes'ele, «Rationalisation du travail» tesmiye olunan şey'e varan tecrübelerle kısmen hall olundu. «Rationalisation du travail», maliyyet fi'atını artırmaksızın randmanı artırmaya müsa'id bir usuller «Seri» sinden müteşekkildir, haddi zatında pek â'lâ olan Rationalisation fazla inkişaf ederse yeni işsizliğin müvellidi olan bir fazla istihsale müncer ola bilir .

Ba'zı 'unsurlarını serd ettiğimiz iktisadî icabat «Seri» sinin ez cümle maliyet fi'atının inmesinin niha'i neticesi, mu'azzam darüssana-

'aların, içinde, sa'yin mütezayid ihtisası [Spécialisation dü travail] daha tasarrufkârane bir Randeman alınmasına müsa'id olan mu'azzam darüssana'aların ihdasi oldu. Da'ima daha geniş, bina'en'aleyh daha masraflı darüssana'a ihtiacı bunların ihdasını ma'seri [Collectif] kılmaya sevk etdi : pek az sanayi' sahibi, bunları inşa edecek kadar, zengin olduğundan mühim darüssana'aların bir çoğu bu gün Anonim şirket haline konmuşdur ve binlerce hissedarların malidir.

Binaen'aleyh ta'dad ettiğimiz iktisadî icabatın neticesi, ferdi sermayedarlığın ma'seri sermayedarlığa istihalesinde bulunuyor. Bu Collectif sermayedarlık [Capitalisme] Sosiyalistlerin te'emmül ettikleri ve neticesi da'ima maliyyet fi'atını artırmak ve binaen'aleyh 'amele-